

Bir hekimin, 112 ambulans servisi hatıraları

Yrd. Doç. Dr. Mahmut Tokaç

1963 yılında Ordu, Ünye'de doğdu. 1979'da Ünye Lisesi'nden, 1985'te İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesinden mezun oldu. 2000 yılında İÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Deontoloji ve Tıp Tarihi Bölümünde doktorasını tamamladı. 2002-2003 tarihleri arasında İstanbul 112 Ambulans Komuta Merkezi Başhekimliği, 2003-2009'da Sağlık Bakanlığı İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğünde Genel Müdür Yardımcılığı ve Genel Müdürlüğü ile 2009-2013 arasında İstanbul Başakşehir Devlet Hastanesi Başhekimliği görevlerinde bulundu. Dr. Tokaç halen İstanbul Medipol Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı Başkanı ve Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulama Araştırma Merkezi Müdürü olarak görev yapmaktadır.

Ambulans hekimi, komuta kontrol merkezi hekimi ve başhekim olarak 1997-2003 yılları arasında İstanbul'da 112 ambulans servisinin her kademesinde çalışmış bir hekimin hatıraları eşliğinde 112'lerdeki durumu aktarmaya çalışacağım. Ortaokul ve lise yıllarımda mühendis olmayı hayal ediyordum, özellikle de elektronik mühendisi. Ancak dayım ve annem merhumların doktor olmamı arzu etmeleri hatta hastanede bir tanıdığınız yoksa muayene veya tedavi olabilmem için çok zor olduğu yıllarda dayımın "Hastanede bir yakınımız olsun da gerekirse müstahdem olsun." şeklindeki temennisi üzerine onları kırmamak için o dönemde tek kademeli olan üniversite sınavına girmeden önce yapılan tercihlerde "nasılsa kazanamam" düşüncesiyle ilk birkaç tercihim tıp fakültelerini yazıp peşine mühendislikleri sıralamıştım. Mazeretim hazırды, "yazdım ama kazanamadım" diyecektim. Sonuçlar geldiğinde, ilk tercihim olan Cerrahpaşa Tıp Fakültesini kazandığımı gördüm. Ne yapalım, nasibimiz buymuş dedim. Fakülteye başladığımda zaten ders çalışmayı sevmeyen benim için tıp eğitiminin hiç de uygun bir seçim olmadığını anladım. Bugünkü gibi kolayca değiştirmek mümkün olsa çoktan mühendislik fakültelerinden birine geçmiş olurdu ama ne yazık ki yeniden sınava girmek icap ediyordu. Ona da bir türlü cesaret edemedim. Ha bu sene girerim, ha sonraki sene girerim derken dördüncü sınıfa gelmiştim. O sene çıkan mecburi hizmet yasağı

dolayısıyla benden 1-2 sene üstte olup mezuniyet sonrası mecburi hizmete başlayan ağabeylerimiz arada İstanbul'a geldiklerinde onlarla yaptığımız sohbetler beni gerçekten endişeye sevk etmişti. Çünkü onlar merkezlere oldukça uzak küçük köy sağlık ocaklarında karşılaştıkları zorlu vakalara nasıl müdahale ettiklerini anlattıkça "Ben böyle vakalarla karşılaşsam ne yaparım?" diye düşünmeye başlamıştım. O zamana kadar sadece geçer not almayı düşünmüş, asla hekimlik yapacağımı hayal etmemiştim. Bu psikoloji içindeyken kendimi yetiştirmek için Cerrahpaşa'nın acilinde birçok geceler gönüllü nöbet tutmaya başladım. Bir süre sonra acil hekimliğini sevmeye başladım. Özellikle ıstıraplı olan insanların dertlerini dindirmek, onların dualarını almak hoşuma gitmeye başlamıştı. Zaten kişilik olarak insanlara yardımcı olmayı çok seviyordum ama yardımın sonucunu anında görmeyi arzu ediyordum. Poliklinikte reçete yazıp gönderdiğim hastada bu sonucu göremediğim için tatmin olmazken acilde hemen sonucu görmek beni müthiş derecede mutlu ediyordu. Hele bir de içimdeki adrenalin tutkusu, acil hekimliğini benim için çok daha çekici kılıyordu.

Nihayet 1985 yılında dönem arkadaşlarımdan birkaç ay gecikmeli de olsa mezun oldum ve mecburi hizmet kurasında Erzincan Devlet Hastanesi Acil Servisi çıktık. Bu, tam da benim için biçilmiş kaftandı. Orada benden önce gelmiş olan üç arkadaşın da tecrübelerinden istifade ederek kendimi acil konusunda

iyice yetiştirmiş oldum. Mecburi hizmetim biter bitmez, tutku ile bağlı olduğum ve mecburi hizmetim boyunca her ay mutlaka bir bahane bulup geldiğim İstanbul'a nakil olmak için tayin dilekçemi verdim. Mutlaka acil servis olsun diye de teamüllere aykırı olarak nokta tayini istedim ve istediğim yere de tayin oldum. Ancak bu tayin benim için tam bir hayal kırıklığına yol açtı. Çünkü tayin olduğum Haseki Hastanesinde acil servis diye bir yer yoktu. Dâhiliye, cerrahi, kadın-doğum ve çocuk poliklinikleri aynı zamanda acil görevi de görüyordu. Beni cerrahi polikliniğinde görevlendirdiler. 1988 yılında enjektörü, sutur iğnesi, ipliği, sarğı bezi bile olmayan; gelen yaralıyı önce eczaneye gönderip malzeme aldırılan bir ortamda Çapa ve Cerrahpaşa'dan seken birkaç acil vaka dışında normal poliklinik hastalarına bakan cerrahi asistanları ile birlikte çalışırken; benim iş yapmadığım, kendilerinin ise çok çalıştığı yönündeki cerrahi asistanlarının serzenişleri ve baş asistanın benim de cerrahi asistanları gibi poliklinik yapmam gerektiği söylemesi üzerine, "benim işimin acil hastalar olduğunu, hemoroid tedavisinin benim sorumluluk alanına girmediğini" söylediğim için "persona non grata" ilan edildiğimden oradan ayrılarak İstanbul'un değişik birinci basamak sağlık kuruluşlarında uzun yıllar çalışmak zorunda kaldım.

Poliklinikte hasta bakmaktan pek hoşlanmadığım için birinci basamak sağlık kuruluşlarında açıkçası çok da mutlu sayılmazdım. Son çalıştığım yer

olan Karabayır Sağlık Ocağında idareci arkadaşın ayrılması üzerine tek kaldığım için idari işler de hiç istemediğim halde üzerime kalmıştı. O sıralarda bugünkü ilçe sağlık müdürlüklerinin öncesi olan sağlık grup başkanlıkları yeni oluşturuluyordu ve bana teklif edilen “Grup Başkanlığı”nı reddetmem üzerine yeteneksiz ve kompleksli birisi grup başkanı yapılmıştı. Bu arkadaş benimle uğraşıp ilçenin Kaymakamını da ayartarak(!) benim ilçe dışına sürülmemi sağlamıştı. Sürgün dediysem, İstanbul’da bir pratisyen hekim için sürgün yeri olan Şile ya da biraz daha insafılı olduğunda gönderilen Çatalca’ya değil de Sağlık Müdürlüğündeki arkadaşların teveccühü ile Bahçelievler’deki Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesine sürülmüş yani bir anlamda taltif edilmişim. Böylece ne şiş yanmıştı ne de kebab. Hem benim sürgünüm gerçekleşmiş ve böylece Kaymakam ve Grup Başkanının isteği yerine gelmiş, hem de bu haksız sürgünle yakinen tanıdıkları beni mağdur etmemişlerdi. Ben Sağlık Müdürlüğündeki arkadaşlarıma gidip teveccühleri için teşekkür ettiğimi ancak bunun nihayetinde haksız bir sürgün olduğunu ve bunu kabul etmeyip istifa kararı verdiğimi belirttim. Sadece o günlerde yeni çıkmış olan altı aylık ücretsiz izin hakkımı kullanıp akabinde istifa edeceğimi bildirdim. Arkadaşlar beni vazgeçirmek istedilerse de kararımın kesin olduğunu belirterek ücretsiz izne ayrıldım.

Aradan birkaç ay geçmişti ki Sağlık Müdürlüğünde çok sevdiğim yetkili bir arkadaş çağırarak beni sürdüren Sağlık Grup Başkanını görevden alacaklarını ve yerine beni görevlendireceklerini belirterek ücretsiz iznime kesme dilekçesi vermeme rica etti. Ben istemediğimi belirtsem de ısrarcı olunca kıramadım ve ücretsiz iznime kesip göreve döndüm. Tam görevlendirme işlemleri yapılıcakken, her dönemde iktidar olanların desteğini alan memur sendikasının borusunu öttürdüğü gibi, o dönemde de iktidarda olanların desteğini alan Türk Sağlık Sen temsilcisinin bana imzalamam için bir form uzatması üzerine ne olduğunu sorduğumda, sendikaya üye olmam gerektiğini söylemesi üzerine hiddetlenerek: “Beni hiç tanımamışsınız, ben birinin zoruyla sendikaya üye olacak birine mi benziyorum, olmuyorum.” deyince ortalık bir anda hareketlendi ve gidiş gelişler başladı. Sonunda o zamanlar Sağlık Müdürlüğünün “Kralı” olan Fikri Abi’nin (Kıral) beni çağırdığını söylediler. Fikri Abi’nin yanına girdiğimde “Mahmutcuğum, senin dosyanda Esenler ilçesine yaklaştırılmaman yolunda bir not var, o yüzden görevlendirmeni yapamıyoruz.” deyince ben de “Bu notu daha önce görmediniz mi de beni çağırdınız, benim zaten talebim ve isteğim yoktu.” diyerek teşekkür

Fotoğraflar: Mahmut Tokaç arşivi.

edip çıktım. Beni çağıran arkadaş çok mahcup oldu ve “Abi, hem senin ücretsiz iznini kestirdik, hem de görevlendirmeni yapamadık.” dedi. Ben de “Nasıl olsa iki ay sonra istifa edecektim, iki ay önce istifa etmiş olurum. Canını sıkma.” diye mukabelede buldum. Yine de istifa etmememi, başka bir yerde görevlendirilebileceklerini söyleyince Sağlık Vakfının yönetimini üstlendiğimi ve mesaimi oraya ayıracağımı belirttim. İstifa etmemem için, gece nöbeti tutulan bir yerde görevlendirebileceğini belirtti. Esenler sınırlarına yaklaştırılmayacağımı espi ile hatırlatınca Bayrampaşa ilçesi sınırları içindeki Sabit Büyükbayrak Sağlık Ocağında gece nöbetçi hekimisi olarak görevlendirilmem konusunda anlaştık. Yazımı alıp Bayrampaşa Sağlık Grup Başkanlığına gittim ve oradaki yetkiliye verip gece nöbetlerinde çalışacağımı bildirdim. Yetkili yazıya bakıp; “Siz burada değil Bayrampaşa 112 Ambulans İstasyonunda görevlendirilmişsiniz.” deyince şaşkına döndüm. O zamana kadar yazıyı açıp bakmamıştım. Çünkü görevlendirmemin sağlık ocağına yazılmış olduğundan adım gibi emindim. Ancak yazıya bakınca 112 Bayrampaşa İstasyonunda görevlendirildiğimi gördüm. O zamana kadar hiç ambulans tecrübem yoktu. Sadece mecburi hizmet döneminde Ankara’da 3 hafta Hızır Acil eğitimi almıştım. Yine de ambulans çalışmaya psikolojik olarak kendimi hazırlamamıştım. Sağlık Müdürlüğündeki arkadaşları arayıp Sağlık Ocağı yerine 112

Ambulansta görev yaparken tam yemek yiyecekken ya da çay demlenmişken çıkan vakalar dolayısıyla yemeği yiyememek ya da o güzelim çayı içememek sıkça karşılaştığımız bir durumdu. Özellikle Ramazanlarda iftar ya da sahur yapamamak ise vaka-ı adiyedendi.

Ambulans yazılmış olduğunu bildirince o da şaşırıldı ve “Abi, sen bir nöbet tut, ben onu hemen düzelttiririm.” dedi. Ben de onun üzerine Sağlıkçıları Devlet Hastanesinde bulunan 112 ambulans istasyonuna giderek orada göreve başladım.

Bayrampaşa 112 İstasyonunda bir nöbet tutup ayrılmak üzere geldiğimi söylemeye utandım. Nöbete başladım ve ilk vakaya çıktığım zaman ruhumdaki acil servis heyecanının yeniden canlandığını fark ettim. Bir de ambulans ekibiyle frekanslarımız uyuşunca ilk nöbetin ardından

Sağlık Müdürlüğündeki arkadaşımı arayıp görevlendirmemi düzeltmemesini, burada devam etmek istediğimi belirttim. Böylece 112 maceram başlamış oldu. O zaman 112 sisteminde mevcut olan benzinli ve 8 silindirli Chevrolet ambulansların en güçlüsü ve en gösterişlisi olan ambulansımızla ve aracına hastalık derecesinde bağlı olan şoförümüz Hasan Deviren ve kafa dengi sağlık memurumuz Cengiz Aladağ'la birlikte ekip olarak tam bir uyum içinde beş günde bir, 24 saatlik nöbetler tutuyorduk. İstasyondayken telefon ya da telsizle, ambulansla iken sadece telsizle komuta merkezi tarafından vakalar veriliyordu. Bazen vaka dönüşlerinde başka ambulansın bölgesindeki vaka anonsu duyduğumuzda birbirimize bakıp, haydi alalım diyerek gönüllü olarak vakayı almaya talip oluyorduk. Bu vakalardan biri, hiç unutamadığımız bir hatıramızdır. Gece geç vakitte bir hastayı Küçükköy civarındaki bir hastaneye bırakmış dönüyorduk ki polis telsizinden gelen bir anonsta, TEM yolu Silivri sapağında 4 ağır yaralı olan trafik kazası olduğu bildirilmişti. O günlerde İstanbul'un en batıdaki 112 istasyonu Avcılar'da idi ve doğal olarak komuta merkezi Avcılar istasyonunu anons ederek vakaya çıkmalarını bildirdi. Biz o yıllarda henüz yaygın olmayan cep telefonum ile ambulansın komuta merkezini arayarak bizim de müsait olduğumuzu ve vakaya ikinci ambulans olarak gidebileceğimizi bildirdik. Komuta merkezi beklemede kalmamızı ve vaka mahallindeki polislerle irtibat kurup bize döneceklerini söylediler. Bugünkü Medipol Üniversitesi Hastanesinin bulunduğu mevkide olduğumuz için şoförümüze Mahmutbey gişelerine doğru ilerlemesini söyledim ve eğer görev verilmezse gişelerden çıkmadan istasyonumuza dönebileceğimizi belirttim. Mahmutbey köprüsü civarına gelmiştik ki merkezden gelen anonsta olay mahalline intikal etmemiz bildirildi. Şoförümüzün delice

süratiyle Mahmutbey'den 17 dakikada Silivri sapağındaki vaka mahalline ulaştık. Yoldayken merkezimiz tarafından yapılan anonsta vakaların başka araçlarla nakil edildiği gerekçesiyle her iki ambulans da geri çağırılmış. Avcılar bu anonsu duyup geri dönmüş ancak biz sanırım telsizin çekmediği bir noktada olduğumuz için duymamışız. İyi ki de duymamışız. Yaralılardan üçü başka araçlarla Silivri Devlet Hastanesine nakledilmiş ancak birisi araç içinde sıkıştığı için itfaiye görevlileri kurtarmaya uğraşiyor ve Silivri Belediyesine ait, üzerinde "Ambulans" yazan ama bana göre sadece şoförü olan sedyeli bir kamyonetten başka bir özelliği olmayan bir araç da orada bekliyordu. Muhtemeldir ki polisler bu aracı ambulans sayıp bize gerek olmadığını bildirmişlerdi. Biz ulaştığımızda kurtarma çalışması devam ediyordu ancak yaralı kanamaya bağlı hipovolemik şoka girmek üzere idi. Ben itfaiye personeline kurtarmaya ara vermelerini, öncelikle damar yolu açarak şoku önlememiz gerektiğini söyledim. Hemen bir kolundan damar yolu açarak hızlı bir biçimde sıvı vermeye başladık. Kurtarma çalışması sonlanıp yaralıyı sedyeye aldıktan sonra diğer taraftan bir damar yolu daha açıp iyice şoktan uzaklaştırdık. Kafa ve batin travmaları yanında açık ve kanamalı ekstremiteler kırıkları mevcuttu. Kanamaları kontrol altına alıp boynu ve ekstremiteleri atelledikten sonra hastayı ambulansa alıp multidisipliner bir yaklaşım gerektiği ve o yıllarda Sağlık Bakanlığı hastanelerinin acilleri Haseki örneğinde olduğu gibi çok yetersiz olduğu için İstanbul Tıp Fakültesine (namı diğer Çapa'ya) götürdük. Acildeki meslektaşlarımız, her zaman yaptıkları gibi önce "Neden buraya geldiniz" diye bizi bir güzel azarladılar. Benim hastanın tedavisinin multidisipliner olması gerektiğini ve en uygun yerin de bir tıp fakültesi olduğunu söylemem üzerine hastanın vakayı aldılar. Aldılar ama hastanın tetkiklerini

bizim ambulansımızın sedyesi üzerinde gerçekleştirdiler. Bu usul, hastayı başka bir hastaneye göndermek istediklerinde daha kolay bize verebilmek için acil servislerde sıkça uygulanan bir taktikti. Hâlbuki zaten az sayıda olan ambulanslar bir de bu şekilde bloke edilince vakalara gönderilecek ambulans bulunamıyordu. Bir de hastane hastane gezdirip hiç birine kabul edilmeyen hatta bu yüzden ambulansta vefat eden hastalar da işin cabası idi. Neyse ki tetkiklerden sonra hastayı ameliyathaneye aldılar ve biz de sedyemizi kurtarmış olduk! İki-üç hafta sonra istasyonumuzda otururken bir genç geldi. Kendisinin o gece taşıdığımız yaralı olduğunu, biz gelmemiş ve Çapa'ya yetiştirmemiş olsak kendisinin bugün hayatta olmayacağını belirterek teşekkür etti. Silivri'ye nakledilen arkadaşlarından ikisinin Silivri'de vefat ettiğini, daha hafif yaralı olan diğerinin ise iyi olduğunu belirtti. O geceki görev iptal anonsunu duymadığımızı ne kadar sevindiğimizi anlatamam. Sadece bu vaka bile istemeden girdiğim tıp mesleğinin benim için ne kadar önemli olduğunun delilidir.

Ambulans görev yaparken tam yemek yiyebilecekken ya da çay demlenmişken çıkan vakalar dolayısıyla yemeği yiyememek ya da o güzelim çayı içememek sıkça karşılaştığımız bir durumdu. Özellikle Ramazanlarda iftar ya da sahur yapamamak ise vakayı adiyedendi. Bir gece aldığımız anonsta Bayrampaşa, Bayır Sokak'ta bir adreste acil vaka olduğu bilgisi verildi. Haritadan baktığımızda istasyonumuza oldukça yakın olduğunu gördük ve bir-iki dakikada söz konusu adrese ulaştık. Adreste böyle bir vaka olmadığı bildirildi. Merkezi aradık, adres yine aynı şekilde teyit edildi. Acaba daire numarası mı yanlış diye diğer dairelere sorduk. Hiçbirinde acil vaka yoktu. Birisine "Yahu burası Bayır Sokak şu numara değil mi" deyince "Burası Hayır Sokak, Bayır Sokak bir alttaki." demez mi? Biz gece vakti tabeladaki Hayır'ı Bayır olarak görmüştük. Yan yana iki sokağın bu kadar benzer isimde olacağı da aklımıza gelmezdi. Alt sokağa gelip doğru adresi bulduğumuzda ne yazık ki vaka başka araçla nakledilmişti. (Başka araçla nakil anonsu belki de en çok duyduğumuz anonslardan biriydi. Çünkü insanımız ambulansın gelmesini bekleyemeyip ilk bulduğu araçla hastayı hastaneye götürmeye eğilimlidir.)

Ambulans personelinin en sevmediği vaka, 24 saatlik nöbet bitmek üzereyken gelen vakadır. Yeni ekibe nöbeti ne zaman devredeceğinin belli olmadığı bu vakalar hiç arzu edilmez ama ne yazık ki birçok acil vaka da bu saatlere denk gelir. Bir sabah tam nöbet çıkışına yakın bir zamanda gelen serebral atak geçiren bir hasta anonsu üzerine hızlıca

adrese gittik. Sabah trafiği dolayısıyla epey zorlu, sürekli siren çalarak trafiği yara yara adrese vardığımızda acele ile sedyeyi indirip bizi karşılayan beyefendiye hastanın nerede olduğunu sorduk. Paltosunu giymiş grand tuvalet ayakta bizi karşılayan bu amca, hastanın kendisi olduğunu, iki ay önce felç geçirdiğini, bu sabah da hastaneye kontrol muayenesine gideceği için ambulans çağırdığını bildirmez mi? Bir iletişim kazası yaşanmıştı ama ne yapalım, hastamızı kontrolünün yapılacağı hastanesine bırakıp hayır duasını da alarak nöbeti devretmek üzere istasyonumuza dönmüştük.

Bir de ilk başladığım dönemlerde İstanbul'a her yağmur yağdığında taşan Alibeyköy deresi yatağında mahsur kalanlara yardım için oraya giderdik. Aslında taşkınların sebebi dere yatağına yapılmış olan gecekonduları ve hep bu evler suyla dolardı. Belediye bu evlerin yıkılması ve orada oturanlara başka yerde konut verilmesi kararı aldığı anda, bu sefer de yıkıma direnirken fenalaşanlara yardım etmek için Alibeyköy deresi civarına giderdik. O evler yıkıldıktan sonra Alibeyköy deresinin taşıdığına hiç şahit olmadığımı da aktarayım.

Ambulansta çalıştığım dönemde komuta merkezimiz Şişli Etfal Hastanesi bahçesinde idi ve o cıvara hasta bıraktığımız zaman komutadaki arkadaşları ziyaret

eder kısa bir hal hatırdan sonra istasyonumuza dönerdik. Bu ziyaretlerde komutada birlikte nöbet tuttuğumuz komuta ekibindeki şeflerimiz Dr. Çağrıbey Kıryaman, Dr. Osman Kan ve Dr. Sezai Ceceloğlu ve yardımcı sağlık ekibinin kıdemlisi Hatice Ablamızla sohbetlerimizin yanında merhum Başhekimimiz Dr. Aytaç Göçecek, başhekim yardımcıları, şube müdürü ve Acil Sağıktan Sorumlu İl Sağlık Müdür Yardımcısı Dr. Abdurrahman Kavuncu ile de yaptığımız kısa sohbetlerin sonradan başıma iş açacağını nereden bilebilirdim ki? Müdür Yardımcımız ve Başhekimimiz, diğer bir gruptaki konsültan hekim eksikliğini gidermek beni düşünmüşler ve bana komuta merkezinde çalışma teklifinde bulundular. Yaklaşık 16 aydır çalıştığım ambulans ta mutlu olduğumu ve ekibimi de sevdiğimi söylememe rağmen ısrarcı olmaları karşısında sırf çok kibar bir insan olan merhum Başhekimimi kırmamak için tekliflerini kabul ettim.

Komuta merkezinde ilk nöbetim 1 Mayıs 1998 tarihine denk düşmüştü. Yolların çoğu kapatılmış ve komuta merkezimizin yeri 1 Mayısta yapılan illegal gösterilerin en hararetti yaşandığı bölge olan Şişli'de bulunduğu için kapalı yollar dolayısıyla zar zor komuta merkezine gecikmeli de olsa geldim. Daha bismillah demeden bana Vatan Caddesinde bulunan Emniyet Müdürlüğündeki kriz masasında görevli olduğum tebliğ edildi. Kriz masası

Komuta merkezinde en sevmediğimiz nöbetler, olaylı geçmesi muhtemel tarihlerdeki nöbetlerdi. Çünkü bu nöbetlerde mutlaka teyakkuzda olmak durumundaydık. Her an kriz çıkabilirdi. Gerçi kriz çıkarmak için bahanemiz çoktu. YÖK'ün kuruluşundan Öcalan'ın yakalanmasına, Dünya Kadınlar Gününden bazı olayların yıldönümlerine kadar pek çok gün kriz çıkabilirdi. En çok da Dünya Barış Gününde kriz çıkmasına ve ortalığın savaş alanına çevrilmesine bir türlü anlam veremiyordum.

Dr. Mahmut Tokaç, 118'den telefon numarasına göre adres alamamaktan da yakındı.

Hasta taşıyor, dayak yiyoruz

ÜMRAN AVCI İstanbul

1 12 Acil Yardım Hizmetleri Komuta Kontrol Merkezi Başhekimi Dr. Mahmut Tokaç, götürdükleri hastaların hastaneler tarafından kabul edilmediğini, bu yüzden yaşanan tartışmalarda zaman zaman personelin dayak yediğini ileri sürdü. Tokaç, şu iddialarda bulundu: "Hastane 'Doluyuz, yerimiz yok' diyor. Çapa, Cerrahpaşa genellikle böyle davranıyor. Haseki Hastanesi'nde de 'Niye buraya hasta getirdiniz?' diye çıkan tartışmada şoför arkadaş dayak yemişti."

Sedyemizi vermiyorlar

Tokaç, iddialarını şöyle sürdürdü: "4 saat Çapa'da sedye beklediğim oldu. Hasta sedyenin üzerinde diye başka sedyeye almıyor. 'Filme de, ameliyataneye de hasta bu sedye üzerinde gidecek' diyorlar. Bir ambulans bu yüzden 5 saat bloke olabiliyor. Üniversite hastaneleri Sağlık Bakanlığı'na bağlı değil. Bakanlığa bağlı olanlarda müdürlüğü devreye sokup sorunu çözüyoruz. Ama üniversitelerde yaptırım gücümüz yok."

05.07.2002, Milliyet, Sayfa 17, ayrıntılı haber

denilen şey, bir vali yardımcısı başkanlığında emniyet ve asayişten sorumlu birimler ile itfaiye ve 112 temsilcilerinden oluşan bir ekibin ekrana yansıyan kamera görüntüleri eşliğinde olayları yönetmesi olarak özetlenebilir. Daha önce böyle bir tecrübem olmaması dolayısıyla oldukça tedirgin olarak Emniyet Müdürlüğüne gittim. Sıkıcı bir görevi tamamlayıp geri geldiğimde ikinci sürpriz beni

bekliyordu. Tümü bayanlardan oluşan bir ekipte ikinci erkek personel olarak ekibe katılmıştım. Aslında ekip şefi olan ve halen de 112'de çalışmaya devam eden Dr. Sema Selvioğlu'nun otoriter tutumu dolayısıyla kimsenin çalışmak istemediği bu ekipte gayet keyifle çalıştığımı ve şefimizden pek çok şeyi de öğrendiğimi itiraf etmeliyim. Kimi zaman arabuluculuk rolü üstlenmek, kimi zaman da şefimizin bazılarına sert gelen tavırlarını yumuşatmak gibi görevler yapmak durumunda kalmışım.

Komuta merkezine istemeden gelmiş olsam da ambulansla yaşadığımdan daha fazla heyecanı komuta merkezinde görev yaparken yaşadığımı fark edince yeni görevimi daha fazla sevmeye başlamıştım. Bu arada komuta merkezinde farklı neler yapabileceğimi düşünerek katkıda bulunmaya çalışıyordum. Örneğin İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile irtibata geçip bastırdıkları "A'dan Z'ye İstanbul" isimli harita kitaplarından ambulanslara ve komuta merkezine birer tane temin etmişim. Böylece ambulanslarımız adresleri daha kolay bulmaya başlamışlardı. Bir de benim İstanbul'un yollarını iyi biliyor olmam dolayısıyla ambulanslara telsizle yön desteği olmuşluğum da çoktur.

Komuta merkezinde en sevmediğimiz nöbetler, olaylı geçmesi muhtemel tarihlerdeki nöbetlerdi. Çünkü bu nöbetlerde mutlaka teyakkuzda olmak durumundaydık. Her an kriz çıkabilirdi. Gerçi kriz çıkarmak için bahanemiz çoktu. YÖK'ün kuruluşundan Öcalan'ın yakalanmasına, Dünya Kadınlar Günü'nden bazı olayların yıldönümlerine kadar pek çok gün kriz çıkabilirdi. En çok da Dünya Barış Gününde kriz çıkmasına ve ortalığın savaş alanına çevrilmesine bir türlü anlam veremiyordum. Komuta merkezinde 24 saatlik nöbetleri uzun süre birlikte tutan ekipler neredeyse bir aile yakınlığında olmaya başlar. Biz de ekibimizle acı tatlı birçok hatırayı birlikte paylaştık. Bazen kritik bir vakaya ambulans yetişip hastanın hayatının kurtulmasının sevincini hep birlikte yaşadık, komuta merkezinde bir bayram havası esirdi. Bazen de kurtaramadığımız hayatlar için hep birlikte üzüldük.

Bir tanesini hiç unutamıyorum. Bir gece merkeze gelen bir telefon Barış Manço'nun evinde fenalaştığını söylüyordu. Adresi sorduğumuzda bilmediğini ifade etmişti. Barış Manço'nun çocuklar için yaptığı televizyon programlarında çocuklara verdiği çok kısa bir adresi vardı "Barış Manço, Moda" şeklinde. Derhal Kadıköy'deki istasyonumuzu arayıp Barış Manço'nun evini bilip bilmediklerini sorduk. Bildiklerini öğrenince derhal oraya intikal etmelerini söyledik. Çok tecrübeli bir ekibi olan

ambulansımız kısa bir sürede ulaştı. Barış Manço'nun kalp krizi geçirdiğini ve müdahale ederek Siyami Ersek Hastanesine götürdüklerini bildirdiler. Biz de Siyami Ersek Hastanesini arayıp acildekileri bilgilendirdik. Heyecan içinde güzel bir haber gelmesini beklemeye başladık. Siyami Ersek Hastanesinin acil ekibi hazır bir şekilde bekleyip gelir gelmez müdahaleye başladıkları halde ne yazık ki kurtarılamadı. O zamana kadar kurtulacağını ümit eden komuta merkezi ekibi olarak bu ülkenin yetiştirdiği güzide sanatçımızın ölümüne çok üzülmüştük.

Çok sayıda yaralının olduğu büyük olaylarda, tüm komuta olarak en güzel şekilde krizi yönetme konusunda müthiş bir performans gösterilirdi. Zaten komutada çalışmak kriz yönetimi konusunda bizleri haddinden fazla yetiştirici oluyordu. Ben, daha sonraki yöneticilik görevlerimde komuta merkezinde çalışmış olmamın çok faydasını gördüm.

Komuta merkezinde sıklıkla diğer kurumlarla koordinasyon kurulması gerekir, özellikle polis ve itfaiye ile ki bu yüzden bazı ülkelerde bunların hepsi tek merkezden yönetilir. Ülkemizde de bu konuda bir gayret olduğunu duyuyorum ama ne zaman gerçekleşir bunu bilemiyorum.

Bazen de polis ve itfaiye dışındaki diğer kurumlarla da işbirliği yaptığımız olurdu. Örneğin bir nöbetimizde Antalya'dan kalkan bir Fransız uçağının Atatürk Havalimanına inmek istediği sırada tekerlerinin açılmaması üzerine yakıtını denize boşaltarak köpük sıkılmış piste gövde üzeri inmesi durumu hasıl olmuştu. Biz her ihtimale karşı İstanbul'daki resmi-özel tüm ambulansları havalimanına toplamıştık. İstanbul'daki hava trafiğinin yoğunluğu dolayısıyla tekrar Antalya'ya dönüp oraya gövde üstü sağ salım inince biz de rahat bir nefes almıştık.

1999 yılının Ağustos ayının başında komuta merkezimizi Şişli'den Bakırköy'e taşımıştık. Şişli'deki merkezimiz; çok daracık bir mekânda, sınırlı sayıda telefonu olan, sıkıntılı bir yerdi. Bakırköy'deki yeni merkezimiz ise öncekine göre oldukça donanımlı idi. Ses kayıtları yapılabilen, gelen çağrıları geliş sırasına göre operatörlere aktaran gelişmiş bir santrali, U şeklinde dizili masalarda modern telefon cihazları ve bilgisayarları olan bir komuta kontrol merkezimiz olmuştu. Karşı duvarımızda kocaman bir İstanbul haritası vardı. Bu haritada istasyonlarımızın yerleri üç renkli ışıklarla belirlenmişti. Her bir ışığın ayrı anlamı vardı. Yeşil istasyonda, kırmızı vakaya gidiyor, sarı vakadan dönüyor yani yeni vaka verilebilir anlamına geliyordu. Taşınmamızın üzerinden daha henüz iki hafta geçmişti ki 19 Ağustos Depremi yaşadık. O gece bizim ekip nöbetçi

değildi. Deprem olunca ben hemen komuta merkeze geldim. Benim yolum uzun olduğu için daha yakındaki Sağlık Müdür Yardımcımız ile Şube Müdürümüz benden önce gelmişlerdi. Geldiğimizde komuta merkezi karanlıklar içindeydi ve komutadakiler bir ambulansın telsizi ile krizi yönetmeye çalışıyorlardı. Ben hemen depodan bir akü ve seyyar lamba bularak telsizleri işler hale getirdim. Bu arada ekip arkadaşım Dr. Nurhan Demirhan da komutaya gelmişti. Evlerinden haber alamadığı için durumu merak eden nöbetteki arkadaşlardan nöbeti devralarak onları evlerine gönderdik. Ambulanlara civarlarını dolaşarak durum bilgisi vermelerini istedik. İlk haberler Avcılar ve Bağcılar'dan geldi. Özellikle Avcılar'da çok sayıda binanın yıkılmış olduğu bilgisi üzerine yakındaki tüm ambulansları Avcılar'a yönlendirdik. Ambulanlardan gelen haberler, durumun çok ciddi olduğunu gösteriyordu. Yıkımın olmadığı tüm bölgelerdeki ambulanslarımızı Avcılar'a çektik. Sürekli yaralı taşımaya başladık. Sabaha karşı Kocaeli'den bir özel ambulans firmasından arayan bir meslektaşımız Kocaeli'de çok yıkım olduğunu ve ambulans göndermemizi istedi. Biz Avcılar'a ancak yetebildiğimizi belirttik. Gün iyice ağardıktan sonra Gölcük ve Adapazarı'ndan haberler gelmeye başlayınca gerçek tabloyu görebilmeye başladık ve olayın vehametini anladık. Avcılar'da yaralıların taşınması bittikten sonra cesetlerin taşınması işi başladı. Önce hastanelerin morglarına koyduk cesetleri. Ama oralar yetmeyince nakliyat firmalarından soğuk hava tertibatı olan konteynırlar bulduk ve o konteynırlara cesetleri koyduk.

Ben o zamanlar Sağlık Vakfında da yöneticilik yaptığım için, Sağlık Vakfının Gölcük'te kurmuş olduğu seyyar sağlık merkezine de destek oluyordum. Nöbetten çıkar çıkmaz otomobilime alabildiğim kadar sağlık personeli ve malzeme ile sabah Gölcük'e gider, akşama geri gelen personeli alır İstanbul'a dönerdim. Bu gidiş gelişler tam 40 gün boyunca nöbet harici her gün devam etti. Ta ki resmi makamların seyyar sağlık merkezimizi kapatmasına kadar. Kendisi hizmete yetişemeyen devletin sivil toplum kuruluşlarının hizmetini engellemeye kalkışmasını anlayabilmiş değildim. Yaklaşık 3 ay sonra yaşanan Düzce Depreminde ise devlet daha organize idi ve deprem olur olmaz ilk andan itibaren İstanbul'dan kalabalık bir 112 ekibi Düzce'ye gönderildi. Ben de bu ekiple 4 günlüğüne Düzce'ye koordinatör olarak gönderildim. İstanbul 112 olarak Düzce'de güzel hizmetlerimiz oldu.

2001 yılının başında çok sevdiğim 112 komuta merkezinden ayrılmak zorunda kaldım. Gereğesini kısaca şöyle izah

edebilirim: 112'den Sorumlu İl Sağlık Müdür Yardımcımız Abdurrahman Kavuncu, 99 Depremi sonrası oluşan ekonomik kriz dolayısıyla kamuya kaynak sağlamak amacıyla çıkartılan bedelli askerlik hizmetini yapmak üzere bir aylığına ayrılınca, yerine vekâleten bir başka müdür yardımcısı bakmaya başlamıştı. Siyaseten oldukça güçlü olan bu müdür yardımcısı, kısacık vekâleti döneminde bir başhekim atamıştı. Kavuncu göreve geldiği zaman bu oldubittiyi hazmedememişti. Kavuncu'nun başarısız olan başhekimin yerine beni başhekim yapmak istemesi üzerine mevcut başhekimin arkasındaki gücün buna müsaade etmeyeceğini, böyle bir girişimde bulunmamasını, aksi takdirde benim komutada kalmamın mümkün olamayacağını söylediysem de girişimde bulundu ve başarılı da olamadı. Kendisi de 112 sorumluluğundan alınarak çevre sağlığından sorumlu konumuna getirildi. Benim de artık 112'de kalmam uygun olmadığı için evime yakın bir ilçe sağlık grup başkanlığına görevlendirilmemi istediğim dilekçemi işleme koyması için kendisine verdim. O ise benim dilekçemi işleme koymak yerine kendi yanına alarak gıda ve su kontrol ekiplerinden sorumlu yaptı. Ancak 112'de işler iyi gitmeyince yaklaşık 1,5 yıl sonra onu yeniden 112'nin sorumlusu yapmak istediklerinde, o da benim başhekim olmam şartıyla kabul edebileceğini bildirince ben 112'ye başhekim olarak dönmüş oldum.

12 Mayıs 2002'den 12 Mayıs 2003'e kadar tam bir yıl sürecek olan başhekimlik döneminde, 112 için düşündüğüm projeleri hayata geçirmek için gayret ettim. Göreve başladığımda sistemde sadece 17 ambulans vardı. Bunların da bir kısmı arızalı olunca ya da personel bulunamayınca sayı daha da azalmaya başlıyordu. İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesinde de hızır acil adı altında başka bir ambulans sistemi vardı ancak onlar daha çok itfaiye ile koordineli çalışıyordu. Belediye yetkilileri ile görüşerek onların da sisteme dâhil edilmelerini sağlamış oldum. Bir yıllık süre içinde Belediyeninkiler de dâhil sistemde 38 ambulansımız olmuştu. Yine de İstanbul gibi bir metropol için çok az ambulansımız vardı. Gelişmiş ülkelerdeki rakamlara bakarak onlara yetişemezsek de hiç olmazsa 100 bin kişiye bir ambulans olması için 150 ambulansımız olsa diye aklımdan geçirir ama bunun hayal olduğunu, yarısına bile ulaşmanın mümkün olmadığını, hava ve deniz ambulanslarımızın ise asla olamayacağını düşünürdüm. Başhekimliğimin ilk altı ayı bittiğinde 3 Kasım 2002 seçimleri sonucunda AK Parti iktidarı başladı. Sağlık Bakanı olan Sayın Recep Akdağ ilk İstanbul ziyaretini yaptığında, resmi/özel çeşitli kurumlarda çalışan bir grup doktor arkadaş olarak periyodik toplandığımız mekânda yine

Bugünden geriye doğru baktığımda, başhekimken 112 için hayal bile edemediğim hususların bugün fazlasıyla gerçekleşmiş olmasından son derece memnunum. Bir nebzecek katkı olduysa kendimi bahtiyar hissederim. Bu vesileyle de 112'deki ilk başhekimim Aytaç Göçecek Ağabeyimi de rahmetle anmayı bir borç bilirim.

grubumuzdan milletvekili seçilen bir doktor arkadaşımızın vasıtasıyla bizleri de ziyaret etmişti. Konuşmasının hemen başında bir 112 istasyonu ve iki ambulans denetlediğini ve hiç iyi bulmadığını söyleyince, 112 Başhekimim olarak hemen savunma ihtiyacı hissettim. O ortamın uygun olmadığını, iki sayfayı geçmeyecek şekilde yazılı olarak sorunlar ve çözüm önerilerini kendisine iletmemi söyledi. Bunun üzerine ben de sorunları ve çözüm önerilerimi yazıya döktüm. Ancak yaklaşık beş sayfayı bulunca kısaltma kısaltma iki sayfaya indirdim. Sonrasında Ankara'ya gelerek bir rapor çalışması yapmam istendi. Müdür Yardımcımız Abdurrahman Kavuncu ile gidip Acil Sağlık Hizmetleri Daire Başkanlığı yetkilileriyle birlikte tüm Türkiye genelindeki 112'lerin rehabilitasyonu üzerine bir rapor kaleme aldık. Bu raporda hayal ettiğim tüm hususları, ambulans sayıları, hava ve deniz ambulansları, ambulans kiralama önerilerime kadar hepsini belirttik. Bu rapordan kısa bir süre sonra Ankara'da iki günlük bir çalıştay organize ettik. Burada da 112'lerle hastane acillerinin entegrasyonu konusunu çalıştık. Tam bu çalışmayı bitirmiştik ki beni Ankara'ya Bakanlıkta başka bir birimde, İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğünde Genel Müdür Yardımcısı olarak çalışmaya çağırıldılar. Bir yıl önce 12 Mayıs'ta başladığım başhekimlik görevimi bir yıl sonraki 12 Mayıs'ta bırakarak Ankara'daki görevime başladım. Bugünden geriye doğru baktığımda, başhekimken 112 için hayal bile edemediğim hususların bugün fazlasıyla gerçekleşmiş olmasından son derece memnunum. Bir nebzecek katkı olduysa kendimi bahtiyar hissederim. Bu vesileyle de 112'deki ilk başhekimim Aytaç Göçecek Ağabeyimi de rahmetle anmayı bir borç bilirim.